

Hannedal

(Indtil 1828 Benævnt Søborthus, Matrikel 26a og 27a Buddinge
(Matriklerne blev først lagt sammen i 1892)

Hannedal Matrikel 26A

23/11-1789 + 10/1-1781:

Jorden udskiftes og samles.

Ejeren ukendt

15/5-1816

C.P. Schmidt

14/5-1828

Poul Pedersen

6/12-1851

Poul Pedersens enke

14/7-1863

Vognmand Hans Jacobsen Petersen

26/10-1864

Enke Margrethe Dorthea Kirstine Petersen f. Mockert

22/12-1869

Jordbruger Anders Larsen af lille Værløse

9/1-1873

Anders Hansen

21/12-1892

Niels Hansen

Matrikel 27A

23/1-1822

Bertel Larsen og Hans Andersen

24/8-1853

Niels Hansen (Hans Andersens søn)

Matrikel 26a + 27a

5/7-1905

Peter Georg Hansen

24/11-1909

V.J. Berendt

24/7-1918

Direktør P.C. Christensen, proprietær
Christopher Nielsen og proprietær
Søren Michelsen

29/10-1919

Gartner Herman Larsen og fabrikant
Langhoff

Bag boligblokkene på hjørnet af Søborg Hovedgade og Hannedal åbenbarer der sig en yndig have. Til højre i billedet ses en del af Kildegårdens beskyttede boliger ud til Carl Møllers Alle. Foto: Lone Dam, 1999.

Hannedal lå ud til Søborg Hovedgade på hjørnet af nuværende Hannedal. Hannedal var en lille gård, og allerede i 1921 udstykkedes en del af ejendommen, hvilket også skete fra 1922 til 1937. Hvornår gården blev revet ned vides ikke. I firkanten: Søborg Hovedgade, Hannedal, Carl Møllers Alle og Gustav Esmanns Alle opstod først et vaskeri, senere en marmeladefabrik og en gummifabrik. Omkring 1950-65 blev der på hele hjørnet af Hannedal og Søborg Hovedgade bygget etageboliger. I 1980'erne byggede man beskyttede boliger til plejehjemmet Kildegården samt en børneinstitution på området. Tegningen viser hele området med vaskeriet i 1935.

Hannedal fik en kortfristet skæbne som egentlig gård. Da Niels Hansen, der i 1853 havde arvet sit faderlige ophav, købte matrikel 26a i 1892, kunne jorden først give så stort et samlet udbytte, at man kunne tale om en gård.

Selve gårdens bygninger, der lå på matrikel 27 var i årenes løb blevet udbygget og forbedret, sådan at Niels Hansen i 1893 kunne lade et stuehus + både en østre og en søndre bygning forsikre. I 1846 havde Niels Andersens far for første gang ladet en bygning på grunden forsikre. Det var et lille stuehus, bygget i dårlige materialer, der indeholdt forstue, stue, kammer og køkken. I 1855 var stuehuset blevet forandret og forbedret, sådan at det nu indeholdt to stuer med bræddegulve overalt. Desuden var den søndre bygning kommet til. Byggematerialerne var blevet en smule forbedrede.

I 1921, 1922, 1931 og 1937 udstykkedes Hannedals jorder. Allerede Peter Georg Hansen havde overvejet at udstykke jorden, men han nøjedes med at sælge det hele til V.J. Behrendt. Da marmeladefabrikant Langhoff og gartner Larsen omsider påbegyndte udstykningen, gik det til gengæld rigtig hurtigt.

Hannedal lå fysisk helt ud til nuværende Søborg Hovedgade ved hjørnet af nuværende Hannedal. Hvornår den blev revet ned er ikke til at sige med sikkerhed. Den ses brandforsikret for sidste gang i 1918, og det er sandsynligt, at den forsvandt allerede ved den første udstykningsrunde i 1921-22.

*Hjørnet af Hannedal og Søborg Hovedgade i 1999.
Foto: Lone Dam.*

Realregister:

bd. 1, folio 252 og 253; bd. 30, folio 275

Brandtax:

prot. A, tax.nr. 52.77; tax.nr. 2588 (i prof. 1800-1858); 3694 (i prot. 1800-1858); prof. E, folio 237; prot. R, folio 314; prot. 24, folio 535-536; prof. 25, folio 541-542; prot. 29, folio 229

Gladsaxe bys historie

Gladsaxe før udskiftningen

Gladsaxe kan ligesom Bagsværd og Buddinge byer spores tilbage til middelalderen i de skriftlige kilder, idet Gladsaxe kirke har eksisteret siden slutningen af 1100-tallet. Ejerforholdet i ældste tid er udokumenteret, men kirken har måske været i privateje. Det er derimod sikkert, at Københavns universitet ejede stedet fra 1505 til 1834, hvorefter kirken overgik til selveje. Den katolske kirke gik ikke ind for, at lægmænd kunne eje kirker, for derved fik de retten til kirketiende som ellers helst skulle gå ubeskåret til kirken. Samtidig fik de indflydelse ved ansættelse af præster - en praksis som stred, og stadig strider, mod den katolske kirkes traditioner.

Efter reformationen overgik kirken helt automatisk til Luthers lære. Hvis man ser på præstetavlen i Gladsaxe kirke, vil man dog bemærke, at reformationen kom usædvanlig sent til Gladsaxe. Årsagen var, at man normalt lod den gamle katolske præst blive i embedet til sin død under forudsætning af, at han forkyndte Luthers lære.

Præsten havde indtil oprettelsen af kommunen i 1842 mange verdslige arbejdsopgaver. Han havde lige siden Forordningen af 24. Sept. 1708 om "Betlerne i Danmark", hvor staten for før-

ste gang påtog sig et aktivt medansvar for at afhjælpe fattigdomsproblemet, stået i spidsen for denne opgave. Præsten havde et afgørende ord at skulle have sagt i forbindelse med tildeling af fattighjælp. Ved oprettelsen af Den frie Fattigkasse i 1856 spillede præsten igen den afgørende rolle ved tildeling af midler til de fattige, der uden egen skyld var kommet i nød. Da kirken og præstegården var placeret i Gladsaxe landsby havde præsten naturligt nok et indgående kendskab til Gladsaxes husmænds, landarbejderes og tyendes sociale og økonomiske forhold. De svagest stillede i denne landsby har givet nydt godt af, at præsten forstod, hvorfor de enkelte familier havde økonomiske problemer.

En anden af præstens verdslige opgaver var tilsynet med undervisningen - var undervisningen kompetent? Mødte eleverne? osv. osv. I Rytterdistrikterne blev der efter dekret fra Frederik den IV i 1721 opført 240 rytterskoler på de kongelige godser som en slags kompensation for den ulempe, det var for bønderne at skulle stille heste og mandskab til rytteriet. Gladsaxe Rytterskole blev bygget i 1722 på den lille vej, Gladsaxe Skolevej, der gik mellem Gladsaxe Møllevej og Stengårds Alle. I bygningen var der både lærerbolig, skolestue og plads til køer og får.

Allerede før den tid havde man dog haft en vis undervisning af børnene i Gladsaxe, idet der var ansat degne allerede fra katolsk tid. Degnens opgaver var primært at undervise de unge mennesker i kristendommen og synge og hjælpe til ved gudstjenesterne. 11684 blev den første fastboende degn ansat i Gladsaxe sogn og den sidste blev ansat i 1788. Degnen boede i den degnebolig, der siden blev endel af gården Kirkegård.

Før udskiftningen var gårdene som i alle andre landsbyer placeret i enklump midt i byen, i et fællesskab, som i Gladsaxe ser ud til at have fungeret optimalt. Oldermænden stod i spidsen for bylavet, der i enighed traf beslutninger om, hvornår der skulle sås og høstes. Ofte betød landsbyfællesskabet, at nogle gård ejere mente, at der ofte blev høstet på tidspunkter, der ikke gav det optimale høstudbytte.

Udskiftningen

I Gladsaxe findes det første eksempel i hele Det københavnske Rytterdistrikt på enpartiel udskiftning. Ved enpartiel udskiftning forstås enafsluttet udskiftning af enkelt lodsejere indenfor landsbyen, inden spørgsmålet om entotaludskiftning blev aktuelt. I 1768 ansøgte Henrich Løche fra Gladsaxe om lov til at blive udskiftet. Han havde sammen med de øvrige gårdejere i landsbyen udarbejdet en aftale om, hvor Løche skulle have sin lod. Denne "indgåede forening" blev vedlagt det brev, hvori han anmodede om at få en landmåler udsendt. Mere skulle der ikke til, for at det første eksempel på en partiel udskiftning var en realitet.

I 1770 ansøgte Jens Rasmussen Bruhn, der havde arvefæsteskøde på Stengård, om tilladelse til partiel udskiftning. Han havde imidlertid ikke været så forudseende, at han på forhånd havde fået en aftale med de øvrige gårdejere om, hvor hans fremtidige jord skulle placeres, og det blev derfor først aftalt ved åstedsforretningen. Der ses imidlertid ikke i Københavns Amt korrespondancesager vedrørende landvæsenet, nogle klager eller forsøg på at lægge hindringer i vejen for Bruhns udskiftning. Muligvis har man i Gladsaxe før udskiftningen haft et velfungerende landsbyfællesskab, muligvis er det som Jørgen Dieckmann Rasmussen hævder Gladsaxes beliggenhed, der var årsag til "et minimalt behov for hjælp ude fra for at få ansøgningerne realiseret ... [Gladsaxe] lå tæt ved Gentofte sogn, hvor Bernstorff havde ladet sine bønder udskifte af fællesskabet." Bønderne i Gladsaxe har allerede tidligt kendt til muligheden for at udskifte jorden og opløse landsbyfællesskabet. Et godt kendskab til mulighederne for at udskifte kan dog ikke være den eneste forklaring på, hvorfor Gladsaxes udskiftning forløb gnidningsløst. Hvis det havde været tilfældet, ville udskiftningen i Buddinge næppe have trukket i langdrag.

De resterende bønder fra Gladsaxe ansøgte i 1771 om tilladelse til en total udskiftning. Denne udskiftning var gennemført allerede i 1772, hvilket naturligvis hænger sammen med, at Gladsaxe havde taget hul på bylden med de partielle udskiftninger, hvor 2 foregangsmænd havde taget initiativet. Samtidig har det ikke voldt problemer at skaffe græsningsarealer til husmændene,

som det var tilfældet så mange andre steder. Som i det meste af Det københavnske Rytterdistrikt var det bønderne selv der tog initiativet til udskiftningen og ikke f.eks. præsten. 6 af de 17 gårde flyttede ud af landsbyen.

Andre landsbyer fik p.g.a. landsbyerne i Gladsaxe sogn øjnene op for, at udskiftningen forbedrede de økonomiske tilstande. Således nævner Staunsholt bønderne i udskiftningsansøgningen fra 1775, at "Vi indser nu den nytte som "Gladsaxe" og "Søllerød" sogne har af fællesskabets ophævelse, og hvorledes disse byers beboere såvel dem som andre steder er tiltaget i velstand og formue, siden dette fællesskab der blev ophævet, og derfor har forenet os om at vi på samme måde ville forlange vores "jor" byttet..."

Gladsaxes udvikling efter udskiftningen

Gladsaxe lå ikke som Bagsværd og Buddinge ved en hovedfærdselsåre. Dette betød, at Gladsaxe op gennem 1800-tallet kun havde ringe kontakt med omverdenen. Gladsaxe orienterede sig mod Mørkhøj og Herlev og fik ikke oparbejdet den samhandel med København, som f.eks. Bagsværd havde. Derfor skete der heller ikke en egentlig byudvikling med handlende, der solgte mange af de varer, bønderne tidligere var selvforsynende med.

Kommunens kulturelle knudepunkt gennem flere hundrede år. Gladsaxe kirke blev bygget ca. 1186.

Netop fordi landsbyen ikke lå ved en hovedfærdselsåre, var der ikke en kro. Skal man tro formanden for sogneforstanderskabet Eylardi fra Mørkhøjgård, så afholdt det dog ikke folk fra at få sig en tår over tørsten. Der var rigeligt med smugkroer og brændevinsudsalg i både Gladsaxe og Mørkhøj. I Københavns Landkommunaltidende fra 1843 udtalte Eylardi, at det virkede højst skadeligt på tjenestefolkenes moralitet, at der var så mange ulovlige brændevinsudsalg og han forsøgte at få sognefogden til at tage sig af sagen, men det lykkedes ikke.

Gladsaxe kirke var fra ca. 1186 sognekirke for hele det område, der svarer til Gladsaxe og Herlev kommuner i dag.

Herlev havde sin egen kirke, men hørte under Gladsaxe kirkes præsteembede indtil 1909, hvor Herlev og Gladsaxe også blev separeret til to selvstændige kommuner. Med tiden opstod andre kirker og sogne i Gladsaxe. I dag er Gladsaxe Kommune inddelt i 8 sogne med hver sin kirke.

Præsten fortsatte også længe efter kommunens oprettelse i 1842 med at varetage administrative opgaver. Således førte han indtil 1867 tilsyn med fattigvæsenet og var formand for fattigkommissionen. Forordningen fra 1708 fik ikke den gennemslagskraft som man kunne have håbet. Det blev derfor ved fattigloven

af 1803 fastslået, at det var det offentlige pligt at forsørge sine egne fattige. Samtidig understregede man, at alle, der ikke kunne ernære sig selv, skulle modtage hjælp af samfundet. Fattigkassens midler blev bestyret bl.a. af præsten. Hensigten med loven var at komme tiggeriet til livs, et problem der var øget betydeligt fordi ophævelsen af landsbyfællesskabet mange steder havde skabt en voksende gruppe af husmænd og jordløse arbejdere. Præst Christian Kalkar var således også initiativtager til Gladsaxes første fattighus.

Præsten var i kommunens første år indtil 1867 også medlem af skolekommissionen. Han overhørte her eleverne i Rytterskolen en gang om året.

Rytterskolen afløstes i 1922 af Gladsaxe skole, der ligger på den nuværende Tobaksvej. Rytterskolens bygning brændte i 1939, men blev genopført samme år og taget i brug som forsamlingshus i oktober 1940. Huset blev revet ned i 1954, da man udvidede Gladsaxe Møllevej.

Gladsaxes gårde blev i hele 1800-tallet drevet som almindeligt landbrug. Landsbyen var mere selvforsynende end både Bagsværd og Buddinge. I takt med landbrugskrisen i slutningen af 19. årh. blev enkelte landbrug omlagt til gartnerier. Dette gjaldt

Ca. 75 børn i et klasse-lokale - sådan var forholdene i Gladsaxe rytterskole op til 1921.

Lær din nabo at kende. Bygmarken ca. 1920.

f.eks. Gartneriet Rosendal der blev udlagt til gartneri i 1887. Det var startskuddet til en ny udvikling i Gladsaxe. Denne udvikling skete på trods af manglende hovedfærdselsårer og jernbaner. Da Slangerupbanen blev anlagt, blev linieføringen lagt udenom Gladsaxe. Der kom flere gartnerier til, og omkring 1920 begyndte gårdene at blive udstykket.

Trods hovedstadens befolkningsvækst var Gladsaxe tilsyneladende ikke et attraktivt område for tilflyttere. Markedet var mættet med bygge grunde, og da f.eks. Grønnegård i 1920 begyndte at udstykke jorderne, var de stort set usælgelige.

Man prøvede at lokke ved at "forære" grundene bort ved til gengæld at forlange en årlig afgift i 20 år fra købsdatoen, og samtidig indsatte man også busser, der gratis kørte folk fra Københavns Rådhusplads til Grønnegården. Først i 1923 begyndte der at komme gang i salget.

Mange af gårdene blev solgt til haveforeninger, der ligger der den dag i dag. Andre bebyggelser f.eks. Gladsaxe Almennyttigt Boligselskab afdelingen Søgård udstykkede så sent som 1949-51 parcelhuse til udlejning, hvis haver skulle være så store, at der var plads til, at en familie kunne dyrke grøntsager nok til eget forbrug.

Byggegrunde i Gladsaxe blev solgt til folk med beskudne lønninger, der havde behov for en have af en størrelse, der gjorde muligt at være selvforsynende med grøntsager, mens annoncerne for byggegrunde i Bagsværd reklamerede med skov og sø. Der var allerede i 1920'erne en markant kvarterdannelse i Gladsaxe Kommune.

Gladsaxe havde ligesom Mørkhøj et naturligt centrum i form af et gadekær. Gadekæret blev først sløjfet i 1982/83 i forbindelse med, at man anlagde Branddamskvarteret. Til erstatning fik man Branddammen.

Præstegård

Matrikel 1a Gladsaxe

Liste over sognepræsterne i
Gladsaxe Kirke siden udskift-
ningen

1754-1780

Niels Foss Heining

1780-1797

Christian Grundtvig

1797-1823

Provst Jens Winther Bentzon

1824-1843

Otto Grundtvig

1843-1868

Dr. Theol. og Phil. Christian Andreas
Herman Kalkar

1868-1907

Adam Vilhelm Holm

1907-1922

Jens Marius Immanuel Hatting

1922-1945

Richard Heinr. Eusebius Thomsen

1945-1977

Ivan Peter Emil Mathiesen

1977-1995

Aage Dam-Jensen

1995-

Finn Houmann

Jens Marius Immanuel Hatting, præst i Gladsaxe kirke fra 1907 til 1922. Hatting blev født d 5/3-1866 og døde 18/9-1944. I Hattings kaldsbrev skrev Sjællands biskop Thomas Skat Rørdam om Hatting, at "han er en ret beskikket Sognepræst og Sjælesørger for ovennævnte Gladsaxe og Her/øv Menigheder paa de Vilkaar, at hanprædiker den rene evangeliske Lære, underviser den ham betroede Ungdom i den evangelisk-kristelige Religion ... , rettelig uddeler Sakramenterne aldeles efter Kristi egen Indstiftelse, retter sig efter Hans Majestæt Kongens Love og Anordninger og iøvrigt fører et kristeligt og ulasteligt Liv". Billedet af Hatting og hele familien blev taget d 14/7-1907, hvor han blev indsat i embedet. Pastor Hatting står i bageste række som nummer fem fra højre og hans hustru, Elise Marie Gregoire, står ved siden af ham.

Gladsaxe præstegård ca....1940. Præstegården har i dag adresse på Gladsaxe Møllevej 45-57.

Gladsaxe kirke, kirkegård og præstegård kom allerede i 1505 til at høre under Københavns Universitet. Derfor er en egentlig ejerliste uinteressant - den rummer kun den ene adkomst i hele den periode, vi kan følge den! Oprindeligt lå kirkegårdsjorden indenfor Præstegårdens matrikel. I tidens løb kan man se, at kirkegården blev udvidet adskillige gange med Præstegårdens jord. Det skete i 1914, 1927, 1945 og 1951. Kun en gang er kirkegården blevet indskrænket. Dette skete i 1954, da kommunen købte en lille del af jorden til bebyggelsen Egeparken. Pastor Holm var den sidste af præsterne ved kirken, der dyrkede afgrøder på præstegårdsjorden.

At blive kaldet til præst ved Gladsaxe-Herlev pastorat var et ønske-kald. Sognet var stort og gav gode indtægter, den eneste ulempe var, at borgerne ikke var ret flittige kirkegængere. Da Jens Winther Bentzon søgte kaldet i Gladsaxe i 1797 anførte han bl.a. som grunde, at "Ikke Flyttelyst driver mig til at ville forlade en Menighed (Vor Frue i Kbh.), af hvilken jeg i saa mange Aar har været elsket, men mine Indkomsters aarlige Formindskelse, mit Levebrøds Usikkerhed, da det for det Meste beroer paa frivillige Gaver, min tiltagende Alder (54 år) og mine 9 Børns Pleie og Opdragelse, have paalagt mig det som Pligt at gribe Leiligheden til mine Kaars Forbedring og større Sikkerhed for Fremtiden". Nok ikke en ansøgning, der ville give arbejde i dag!

Gladsaxe kirke har haft mange beundringsværdige, spændende og aktive præster. Christian Kai var oprindeligt jøde, men konverterede til kristendommen. Ved branden d. 28/1-1849, hvor præstegården brændte ned til grunden brændte Kalkars bibliotek med, men intet er så skidt, at det ikke er godt for noget... Uden bøgerne fik præsten pludselig mange flere udadvendte aktiviteter, og fik bl.a. udvirket, at Gladsaxes første fattighus blev opført.

Også pastor Richard Thomsen var en socialt engageret præst og tillige patriot. Det sidste bevirkede, at da tyskerne holdt øvelser i Gladsaxe og lejrede sig i præstegårdsparken, så højeste han Dannebrog i havens flagstang som en ren provokation.

Præstegården blev bygget engang i 1600-tallet, men brændte i flere omgange. Både i 1750, 1849 og 1919. Efter den sidste brand d. 29/5-1919 blev præstegården totalrenoveret indvendigt, men udvendigt blev det genopbygget i nøjagtig samme stil som den forrige præstegård. Stuehuset blev efter branden i '19 indrettet med to entreer, 10 værelser, køkken, folkestue og to pigeværelser i stueetagen. Desuden var der to værelser i hver af de takkede spidsgavle. Det nye stuehus blev af ny luksus forsynet med toilet. Elog vand havde man allerede haft indlagt i huset siden 1916.

I frontispicen i gavlen over indgangspartiet til præstegården står der: Ps. 127 v. 1. Det er en henvisning til Salmernes bog vers 1, hvor der står: „Dersom Herren ikke bygger huset, er bygmestrenes møje forgæves, dersom Herren ikke vogter byen, våger vægteren forgæves".

Christian Andreas Herman Kalkar, præst i Gladsaxe kirke fra 1843 til 1868. Kalkar blev født d. 27/11-1802 og døde d. 2/2-1868. Kalkar gik blandt meget andet op i Ydre Mission og var en tid formand for Det Danske Missionselskab og han forestod revisionen af oversættelsen af Gammel Testamente i 1871. Både Kalkar og hans senere efterfølger Hatting kom til at opleve, at præstegården brændte. Ingen af gangene kostede brandene menneskeliv, men uerstattelige værdier, som f.eks. kirkebøgerne, gik op i røg.

Gladsaxe præstegård fra samme vinkel som i 1940. Foto: Lone Dam, 1999.

Brandtax:
prat. A, tax.nr. 50. 11; prat. E, folio 162; 2828. 1 (prat. 1800-1858); 2857. 1 (prat. 1800-1858); 2867. 1 (prat. 1800-1858); 2903. 1 (prat. 1800-1858); prat. 25, folio 256; prat. 28, folio 18; prat. 31, folio 597-598; undersøgelsesprotokol folio 141

Toftegård

Matrikel 4a Gladsaxe

Toftegård Matrikel 4 a

23/2-1789 + 19/9-1803 + 24/2-1808
Morten Christensen

9/8-1837
Svend Svendsen

19/6-1872
S. Svendsens enke
Ane Margrethe Davidsdatter

19/6-1872
Christen Svendsen

30/8-1911
Hans Theodor Svendsen

29/3-1933
H.T. Svendsens enke
Karen Marie f.Christensen

18/9-1933
Ingeniør Max Petersen og Louis(?)

Familien Svendsen i stadsstuen inden branden i 1919. Fra venstre sidder sønnen Ejnar, husbond Hans Svendsen, hans hustru Marie, datteren Karen, sønnen Aksel og datteren Else. Lidt ude fra familiens kreds sidder husassistenten. Billedet er fra ca. 1912-13.

Toftegård anno 1992. Gårdens resterende bygninger ligger på Gladsaxe Møllevej 67-69 og huser i dag et malerfirma. Både stuehus og længe er meget velholdt.

Toftegård i Gladsaxe var oprindelig en lille, firelænget gård, hvis jorder var blevet samlet over en årrække af Morten Christensen. Efter udskiftningen blev gården liggende inde i landsbyen. Stuehuset indeholdt i 1840 en forstue, to stuer, kammer, køkken og bryggers. I årenes løb blev gården udvidet og forbedret mange gange og i 1891 blev der bygget en mælkeforpagterbolig til gården. Mælkeforpagteren fik lige så fine forhold som Christen Svendsen selv havde i gårdens hovedbygning. D.v.s. at begge boliger nu havde tre værelser, køkken, spisekammer, pigekammer og forstue. I forbindelse med mælkeforpagterboligen var der gravet ud til mælkekælder. Køerne stod i en stald, der var sammenbygget med selve huset.

Både Svend Svendsen og sidenhen hans søn og sønnesøn ofrede store summer på stadige forbedringer af slægtsgården, men Hans Theodor Svendsen måtte d. 29/5-1919 se det hele gå op i røg. Gården brændte ned til grunden, som nummer to af de ialt fire gårde, der brændte Kristi Himmelfartsdag 1919. Ilden var påsat af nogle drenge, der havde sat ild til en høstak bag nabogården, Saxgård. Ilden blev opdaget omkring kl. 17 og var tørst under kontrol ved 21-tiden. Skaderne på de fire gårde, der brændte, blev anslået til ca. ½ million kroner.

Tottegård havde ca. 50 tdr. land i begyndelsen af 1900-tallet. I 1915 var der både kreaturer, svinehold og heste på gården, der stadig bestod af stuehus og tre staldbygninger. Efter branden blev den nye Tottegård opført i grundmur og med tegltag. Det nye stuehus, der stod færdigt allerede inden udgangen af året, blev på 150 m². Det blev indrettet med forstue, 6 værelser, korridor, køkken og spisekammer. Køkkenet fik sin egen separate indgang. Overalt var der bræddegulve og gipslofter med gesimser og rosetter og tapetserede vægge. Hele indretningen af den nye Tottegård blev meget anderledes end den gamle. Også bygningernes placering i forhold til hinanden blev ændret radikalt og brandfaren dermed formindsket.

En del af Tottegårds jord blev i 1943 eksproprieret af kommunen til Hareskovvejen, men resten blev ikke udstykket. I dag ligger haveforeningerne Mirabelle og Carl Nielsens Minde på gårdens jordtilliggende. Carl Nielsens Minde går dog også ind over Pilegårds jord. Carl Nielsen var barber- og frisørmester og blev den tørste formand for Kolonihaveforbundet i Danmark i 1913.

Tottegårds stuehus og staldbygning står næsten som da de blev genopført efter branden i 1919. Begge dele i grundmur og stuebygningen med tegltag. Et malerfirma har til huse i bygningerne, der i dag har adresse Gladsaxe Møllevej 67-69.

Tottegård i Gladsaxe set fra Gladsaxe Møllevej. Udateret.

Realregister:

bd. 1, folio 8; bd. 41, folio 59

Brandtax:

prat. A, tax.nr. 50.5; 1939.4 (prat. 1800-1858); 2491 (prat. 1800-1858); 2780 (prat. 1800-1858); 3648 (prat. 1800-1858); prat. E, folio 160; prat. P, folio 282; prat. 22, folio 55-56; prof. 26, folio 280; prat. 28, folio 309; prat. 31, folio 286-287; prat. 31, folio 535-536; prat. 34, folio 12

Tornehøjgård

Matrikel 5a Gladsaxe

Tornehøjgård Matrikel 5 a

19/2-1781
Peder Mortensen

19/2-1781
Niels Pedersen

3/8-1795
Hans Sørensen Schiøtt

11/5-1814
Søren Hansen

11/1-1865
Rasmus Sørensen

22/12-1897
Hans Nicolai Sørensen

15/11-1916
Proprietær A. Sørensen

20/12-1916
Forvalter Albert Christiansen

15/12-1945
Gladsaxe kommune

Tornehøjgård anno 1999. Gården er ikke længere stråtekt, men bortset fra det er den ikke ændret synderligt udvendigt de sidste 100 år. Foto: Lone Dam.

Tornehøjgård var i samme slægts eje fra 1795 til 1916. På billedet fra ca. 1900 ses med pibe den tidligere ejer Rasmus Sørensen f. 1826, hans søn med cigar, der overtog gården i 1897, Hans Nicolai Sørensen f. 1873 og sønnens hustru Karen f. 1875 med sit strikkesøj. Med på billedet er desuden gårdens tjenestepige og -karl.

Tornehøjgård er en af kommunens oprindelige gårde. Ved udskiftningen af Gladsaxe by i 1772 blev gårdens jord placeret så langt fra byen, at gården blev flyttet med ud på marken. I 1832 blev gården forsikret for 1600 rigsdaler. Den bestod da af et stuehus og tre længer. I 1842 var den blevet forbedret med bl.a. kakkelovne, kedel, porte og nye loer.

D. 25/9-1859 brændte gården helt ned. Genopbygningen gik øjensynligt langsomt. Til gengæld blev den nye gårds hovedbygning helt herskabelig. Først i 1891 blev den nye Tornehøjgård brandforsikret. Gården bestod da af et stuehus indeholdende: pigekammer, entre, køkken, et rum bag forstuen, borgestue, 6 værelser og et ekstra værelse under taget. Desuden var der staldbygning, en østre og en vestre bygning, et svinehus og et vognskur. Hele herligheden blev vurderet til den fyrstelige sum af 22.960 rigsdaler.

Tornehøjgård bestod omkring 1910 af ovennævnte gård med tilbygninger samt 56 tdr. land. Noget af jorden blev eksproprieret i 1943 til motorvej, og i 1945 var det meste af jorden udlagt til havekolonierne: Tornhøj, Skrænten, Fælles Eje og Samvirke.

Under 1. Verdenskrig blev Tornehøjgård indrettet til forsvar som en del af den projekterede udbygning af Københavns landbefæstning.

Nogle store granitsten lå i mange år foran gården. I 1980 formede billedhuggeren og maleren Henry Heerup stenene til figurer. I 1982 blev stenene flyttet til Køge bugt strandpark.

Tornehøjgård har i dag adresse på Klausdalsbrovej 271. Den er en af de 19 gårde i Gladsaxe kommune, hvorfra der stadig er bygninger bevaret. I 1992 indrettede Københavns Amt et herberg for stofmisbrugere i gårdens bygninger. Ejerlisten følger gårdens jord.

Tornehøjgård set fra gastårnet i Mørkhøj i 1955. Gården ligger i baggrunden til venstre. Den stråtækte idyl ud til Klausdalsbrovej hed Grønnegårdshuset og havde tidligere været arbejderbolig til Grønnegård.

Tornehøjgård anno 1999. Gården ligger i dag midt i et haveforeningskvarter, der udgøres af haveforeningerne Samvirke, Fælleseje, Tornhøj og Skrænten. Foto: Lone Dam.

Realregister:

bd. 1, folio 9; bd. 41, folio 82

Brandtax:

prat. A, tax. nr. 51.22; prat. P, folio 330-331; 1126 (prat. 1800-1858); 2170 (prat. 1800-1858)

Søgård

Matrikel 6a Gladsaxe + 9d Bagsværd + 45a og 45d
Hjortespring

Søgård Matrikel 6 a

16/7-1806

Kaptajn Georg Jørgensen

9/1-1811

Wilhelm August Uldahl

12/5-1813

Peder Mandrup Tuxen og
Jørgen Michelsen

2/7-1817

Proprietær Jens Dahl

10/9-1817

Livius Alexander Borch

3/2-1819

Peder Rasmussen

8/9-1824

Joach Chr. Lyhmeyer

7/9-1825

Løjtnant Joh. Thomas Berggreen

7/7-1847

Frederik Wilhelm Mannell

27/6-1855

Henrik Carius Bruun

2/5-1860

Edvard Ludvig Lund

14/3-1866

Proprietær Thomas Fritz

9/7-1879

Proprietær Christian Skyum

24/12-1902 + 28/1-1903

Johan Frederik Vilhelm Skyum

24/12-1919

A/S Sø gården

21/11-1925

Firmaet H.S. Henriksen og Kåhler v.
entreprenør H.F. Henriksen og G. Kåh-
ler

6/12-1944

L.R. Logfr (?) og Chr. Frederiksen

Søgård lå oprindeligt inde i Gladsaxe by, men den blev tidligt flyttet ud på marken. Gården har været brændt og er blevet genopbygget flere gange, første gang i 1821, sidste gang i 1860. Jorderne var på 64 tdr. land og hele ejendommen blev i 1919 solgt til AIS Sø gården, der udstykkede jorden. Salget gik langsom, først i 1922-24 blev der solgt nogle parceller. I marts 1924 kom Søgård og resterne af jorderne på tvangsauktion. Foto: Ca. 1940.

Søgård blev først revet ned i 1950. Gladsaxe Almennyttige Boligselskab købte fallitboet og oprettede afdelingen Søgård. Selskabet opførte primært parcelhuse på gårdens jorder. Billedet viser samme sted i 1999, på Krogshøjvej 164. Hvorgården lå, er der i dag et smukt, grønt område med de bevarede gamle træer. Foto: Lone Dam.

Søgård hørte til Gladsaxes oprindelige gårde og blev tidligt flyttet ud på marken. Den første Søgård, der var firelænget, ligesom også den anden og tredje Søgård, brændte næsten ned til grunden d. 5/7-1821, men allerede året efter kunne Peder Rasmussen lade sin nye Søgård forsikre. Hovedbygningen var nu grundmuret, men der var stadig stråtag på den. I hovedbygningen var der en forstue, 4 værelser, 1 havestue, spisekammer, borgestue, køkken, bryggers og delvis kælder under køkkenet.

D. 21/4-1860 brændte gården endnu engang. Denne gang helt ned. Men endnu engang blev den genopbygget i sin helhed med stuehus, 3 længer og siden også tørvelade og endnu en bygning nord for tørveladen. Den nye hovedbygning blev bygget i grundmur og denne gang fik den tegltag. Der var 12 værelser i huset, der var i en etage med en beboelig kvist. Hovedbygningen blev i 1919 udvidet betydeligt, hvorved man blev nødt til at korte noget af to af længerne. Johan Frederik Vilhelm Skyum blev dog ikke og nød forandringerne ret længe. I 1919 solgte han gården med 64 tønder land til A/S Søgården.

Johan Frederik Vilhelm Skyum overtog i løbet af 1902 og 1903 hele gården med jordtilligender af sin far Christian Skyum. Christian Skyum havde været medlem af sognerådet fra 1883 til 1888, men ville nu nyde sit otium. Skødet af 24/12-1902 indeholdt derfor en servitut om aftægt for ham selv og hustruen Ida Vilhelmine Charlotte Skyum. Aftalen lød således: „Saalænge jeg og min Hustru Ida Vilhelmine Charlotte Skyum, født Stiehl, leve, forbeholde vi os frit Ophold og Underhold paa Gaarden navnlig fri Bolig i den Lejlighed, som vi for Tiden benytte, hvilken Lejlighed af Gaardens Ejer stedse skal vedligeholdes i god og velholdt Stand, samt sund, god og rigelig Kost, Varme, Lys, Opvarmning samt i Sygdomstilfælde omhyggelig Tilsyn og Pleje. Vi forbeholder os derhos Ret til at færdes overalt paa Gaarden og dens Jorder". Som sikkerhed for at sønnen ikke snød ham alligevel, så fik den ældre Skyum pant i gården.

Da A/S Søgården i 1919 overtog gården, havde de planer om at udstykke jorden, men salget gik trægt. Først fra 1922 til 1924 blev der udstykket og frasolgt nogle parceller. I marts 1924 kom resterne af Søgårds jorder, incl. bygningerne, på tvangsauktion.

I 1947 stiftede Gladsaxe Almennyttige Boligselskab afdelingen Søgård. Byggeriet blev sat igang i 1949 og var færdig i 1951. Afdelingen Søgård består primært af parcellhuse, hvoraf der er 158. Alle husene blev udstyret med så stor en have, at der var plads til at en familie kunne dyrke grøntsager nok til eget forbrug. Selve den gamle gård blev i lang tid liggende på nuværende Krogshøjvej 164, men i 1950 blev den revet ned. Der ligger i dag et grønt område, hvor nogle af gårdens gamle træer er bevaret.

*Søgårds marker ved Klausdalsbrovej omkring 1943.
Foto: Børge Steiner.*

Realregister:

bd. 1, folio 10; bd. 41, folio 104-106

Brandtax:

prof. A, tax.nr. 50. 18; 817 (prof. 1800-1858); 2051. 1 (prat. 1800-1858); prof. E, folio 165; prof. 29, folio 42; prat. 31, folio 121; undersøgelsesprot. folio 141 (rids af gården i de tre sidstnævnte protokoller)

Skøde læst 24/12-1902 i Københavns Amts Nordre Birks skøde- og panteprotokol (kopi af originaldokumentet)

Espegård Matrikel 8 a m.fl.

8/3-1784

Jens Nielsen

24/1-1808

Ole Jensen

4/2-1835

Ole Jensens enke Maren Nielsdatter

23/9-1835

Jens Olsen

29/3-1871

Jens Olsens stedsøn Johannes Christensen

20/12-1916

Ejendomshandler I.P. Rasmussen og hotelejer Anton N. Qvist

16/1-1918

Proprietær Christopher Nielsen

15/5-1918

Løjtnant P.J. Kraiberg Petersen

8/12-1920

Particulier P.J. Petersen og bogholder A. Kraiberg Petersen

1/8-1931

A/S Espehøj

Haspegård Matrikel 7a

?

Anders Pedersen

9/3-1773

Regimentsskriver Jens Nørager

12/6-1775

Peder Hansen

12/6-1775

Jes Abel Schlegel

6/9-1779

Jens Nielsen

20/3-1786

Niels Morthensen

24/5-1815

Lars Sørensen

30/7-1817

Lars Larsen

12/12-1855

Lars Larsens søn Lars Larsen

4/7-1888

Hans Vilhelm Larsen

10/9-1890

Peder Nielsen

16/10-1895

Martin Jørgen Nielsen

Espegård og Haspegård

Matrikel 8a m.fl. og 7a Gladsaxe

Indtil ca 1950 lå Espegårds bygninger med adresse: Buddinge Hovedgade 229-233, hvad der i dag svarer til Espegårds vej 18-34. På billedet fra omkring 1935 ses Espegård med en vindmotor, der rager op i baggrunden. Motoren pumpede vandet op til gårdens forsyning i et vandtårn, der var bygget inde på gårdspladsen. I 1920 og 1923 blev en del af jorden solgt fra og udstykket. I 1931 blev gården solgt til AIS Espehøj, der i årene 1935 til 1940 solgte udstykninger i stor stil. Først lå her sommerhuse, senere byggede man helårshuse. Det er i dag et smukt og hyggeligt kvarter med villaer og rækkehuse.

Espegårdsvej ved nummer 30 i 1999, hvor Espegård tidligere lå. I dag er her et lille, grønt område til glæde for beboerne. Foto: Lone Dam, 1999.

Espegård var formentlig en af de første udflyttergårde i Gladsaxe by. Gården fremstod, da den ses forsikret første gang i 1840, som firelænget. Stuehuset havde forstue, to stuer, kammer, køkken, bryggers og mælkekammer. Det blev dog hurtigt for småt og allerede i 1855 var stuehuset blevet forlænget og forøget med endnu en stue samt pige- og mælkekammer.

I 1882 blev det gamle stuehus revet ned og erstattet med et nyt, grundmuret ditto med stråtag i en etage. De gamle længer blev også løbende forbedrede. I 1921 var forsikringssummen oppe på 77.900 kr., men da bygningerne stadig var stråtækte og til dels i bindingsværk, så blev forsikringssummen betydeligt nedsat allerede året efter.

Indtil ca. 1950 lå Espegårds bygninger med adresse: Buddinge Hovedgade 229-233, hvad der i dag svarer til Espegårdsvej 28-34.

Johannes Christensen, der ejede Espegård fra 1871 til 1916 udvidede ejendommen med matriklerne 8b, 20b, 21a og 7e (Bagsværd). I 1920 blev matrikel 21a solgt fra og udstykket. Det samme gjaldt matriklerne 8b og 20b i 1923. Matrikel 8a blev først udstykket i stor stil fra 1935 til 1940. I alt svarer matriklerne 8a, 8b, 20b og 21a til de nuværende veje: Klirevænget, Bæverstien, Rylevænget, Grævlingestien, Hermelinvænget, Espegårdsvej, Jægergangen, Råvænget, lidt af Buddinge Hovedgade, Kronhøjortevej, Rensdyrvej, Dådyrvej, Mårvænget samt Gladsaxe Møllevej indtil Ræveholmen. Matrikel 7e lå helt oppe ved Bagsværdvej.

Efter udstykningen af Espegårds oprindelige jorder (matrikel 8a), som A/S Espegård kom til at forestå, blev der i første omgang primært bygget sommerhuse på grundene. Veje, kloakering og elektricitet var ellers tidligt blevet anlagt på Lyngbakkegårds-, Espegårds- og Gladsaxegårds jorder, så det havde været logisk, hvis der var blevet anlagt helårs beboelse med det samme, sådan som det skete på Haspegårds jorder. I dag ligger der villaer og rækkehuse på Espegårds jorder.

Den allertidligste Haspegård blev efter sigende bygget i 1770. Hvordan den så ud vides ikke. Den første beskrivelse af Haspegård får vi i 1857, hvor gården blev brandforsikret første gang. Gården var da firelænget som de fleste andre gårde i Gladsaxe. Dens bygninger var så dårlige, at Lars Larsen d. yngre rev dem ned og byggede en helt ny firelænget gård i grundmur m. stråtag og separat svinehus i 1871. I årenes løb blev bygningerne forbedrede og i 1892 fremstod stuehuset med følgende rum: forstue, fire tapetserede værelser, køkken, pige- og spisekammer, borgestue og bryggers.

I juni 1919 døde Martin Jørgen Nielsen og hans bo blev delt mellem 11 arvinger, der hver fik en lod jord. Alle disse jordlodder solgtes videre og/eller udstykkedes mellem 1919 og 1929. Den største udstykning fandt sted i 1920. På det tidspunkt var der endnu ikke anlagt veje og kloakeret på jorden, men alligevel byggede køberne af de enkelte parceller villaer, parcelhuse og bungalower, og jorden var fuldt bebygget allerede i 1950'erne.

Den allertidligste Haspegård mener man, blev bygget i 1770, og den var firelænget. I 1871 var gården i så dårlig stand, at Lars Larsen, der overtog gården fra sin far i 1855, rev den ned og byggede en helt ny gård i grundmur med stråtag. Jorderne blev udstykket mellem 1919 og 1929. I 1950'erne var jorden fuldt bebygget. Selve gården blev revet ned i slutningen af 1940'erne, men Byarkivet har ikke et billede af den. Fotografiet her er taget i 1999, ved et lille, grønt område på Haspekrogen, hvor gården lå. Foto: Lone Dam.

Haspegårdshuset, som ses på billedet, var en arbejderbolig, der hørte til Haspegården. Huset ligger stadig på Frodes vej 41 og det er et af kommunens ældste, velbevarede huse. Selve Haspegårds bygninger lå, indtil slutningen af 1940'erne, der, hvor Haspekrogen ligger i dag. Foto: Lone Dam, 1999.

*Rea/register(matr. 1a): bd. 1, folio 11; bd. 41, folio 137
Realregister (matr. 8a): bd. 1, folio 13; bd. 41, folio 159-160
Brandtax (matr. 1a): prat. A, tax.nr. 50.19; prat. E, folio 166; prat. K, folio 249; prat. Q, folio 95-96; 4180.3 (prat. 1800-1858)
Brandtax (matr. 8a): prat. A, tax.nr. 50.20; 1939.7 (prat. 1800-1858); 3696.1 (prat. 1800-1858); 4180.1 (prat. 1800-1858); prat. L, folio 474; prat. O, folio 227; højre; prat. 33, folio 102; prat. 34, folio 151*

Saxgård

Matrikel 9a og 13b Gladsaxe

Saxgård Matrikel 9a og 13 b

19/2-1781

Peder Larsen

9/10-1816

Søren Ibsen

1/2-1826

Hans Fabritius de Tengnagel

21/2-1844

Michael Fabritius de Tengnagel d. ældre

20/8-1859

Michael Fabritius de Tengnagel d. yngre

27/7-1904

Fideikommisbesidder Hans Fabritius de Tengnagel

2/8-1916

Arveudlægsskøde til Debora Vilhelmine Fabritius de Tengnagel, Søren Conrad Fabritius de Tengnagel, Frederik Fabritius de Tengnagel og fru Nielsine Hansen f. Fabritius de Tengnagel gift med gård-ejer Niels Hansen. Frk. Debora Vilhelmine Fabritius de Tengnagel står derefter som ejer af hele ejendommen.

12/5-1931

Arveudlægsskøde til fru Karen Jensen f. Hansen og forpagter Michael Hansen hver med en halvdel

13/12-1939

1/5 13b Gladsaxe v. fabrikant P. Jensen, landsretssagfører P. Schiørring Thysen og konsulent H. Thomsen

Saxgård, som den lå på Gladsaxe Møllevej 93-109.

Saxgård lå på Gladsaxe Møllevej 93-109. Til venstre i billedet ses en af Saxgårds lader, der lå umiddelbart efter indgangen til Haveforeningen Carl Nielsens Minde. I 1943 eksproprierede Gladsaxe kommune laderne ud til vejen, da Gladsaxe Møllevej skulle udvides. Gården lå der stadig, da man byggede Egegård skole på hjørnet af Klausdalsbrovej i 1957-58. Gården blev revet ned i 1960'erne til fordel for et etagebyggeri. Til højre i billedet ligger i dag Branddamsbyggeriet. Foto: Eugen Amding, 1953.

Saxgård var en firelænget gård, der lå der hvor i dag et rødt etagekompleks strækker sig fra Haveforeningen Carl Nielsens Mindes adgangsvej til Klausdalsbrovej, altså på Gladsaxe Møllevej 93 til 109. Oprindeligt var gården bygget i bindingsværk, men i 1853 rev man det gamle stuehus ned og byggede et nyt grundmuret. I de følgende år blev alle bindingsværksladerne ligeledes udskiftet til grundmurede bygninger, der ikke var nær så brandfarlige.

Gården havde et areal på 48 tdr. land i begyndelsen af 1900-tallet. I 1826 købte Hans Fabritius de Tengnagel gården og siden blev den i slægtens eje helt indtil 1943, hvor Gladsaxe kommune eksproprierede dele af den til vejanlæg. Ved den store brand Kristi Himmelfartsdag 1919 var ildens arnested bag Saxgård. Fire gårde gik op i luer, nemlig: Saxgård, Toftegård, Pilegård og Præstegården. Alle gårdene blev genopført.

I 1920 fik Saxgård kommunens præmie for bedre byggeskik. Gården lå der stadig, da Egegård skole blev bygget i 1957-58. De sidste ejere, inden Interessentselskabet 13b overtog Saxgård med jordtilliggender i 1939, var Karen Jensen og Michael Hansen, der arvede gården fra deres moster Debora V. Fabritius de Tengnagel. Karen og Michael var børn af Niels og Nielsine Hansen fra Herbertslyst. De overtog Saxgård i 1931 og allerede to år senere blev de også ejere af Herbertslyst, som derefter ofte omtaltes som Michael Hansens gård i folkemunde.

Gladsaxe Møllevej i 1999 set mod Klausdalsbrovej og mod etagebyggeriet, der ligger på Saxgårds plads. Til venstre ses indgangen til Haveforeningen Carl Nielsens Minde og til højre ses Branddamsbyggeriet. Foto: Lone Dam.

Realregister:

bd. 1, folio 14; bd. 41, folio 181

Brandtax:

*prof. A, tax.nr. 50.6; prof. E, folio 160; prof. E, folio 313; 3469.1
(prof. 1800-1858)*

Egegård

Matrikel 9b, 11 b og 22a Gladsaxe

Egegård Matrikel 9b

22/1-1817

Johannes Hansen

21/11-1849

Jens Andersen

2/7-1873

Frederik Nielsen

22/1-1913

Fr. Nielsens enke Marie f. Olsen

14/10-1914

Axel Nielsen

9/2-1949

Gladsaxe Kommune

Egegård på Klausdalsbrovej som den såud omkring 1925. I kilderne finder vi den første ejer: Johannes Hansen, der opfører eller køber ejendommen i 1817. På det tidspunkt, i 1817, betegnes gården som et hus på marken. Først omkring 1845 betegnes den som en gård. Hvor den før kun havde enlænge samt stuehuset, var den nu firelænget. Disse bygninger brændte i 1940, man genopbyggede stuehuset og to længer. Gladsaxe kommune købte gården i 1948, og i dag bruges den som ungdomshus.

Egegård på Klausdalsbrovej 193 i 1999, fotograferet på samme sted som i 1925. Gården blev fornylig smukt istandsat. Foto: Lone Dam.

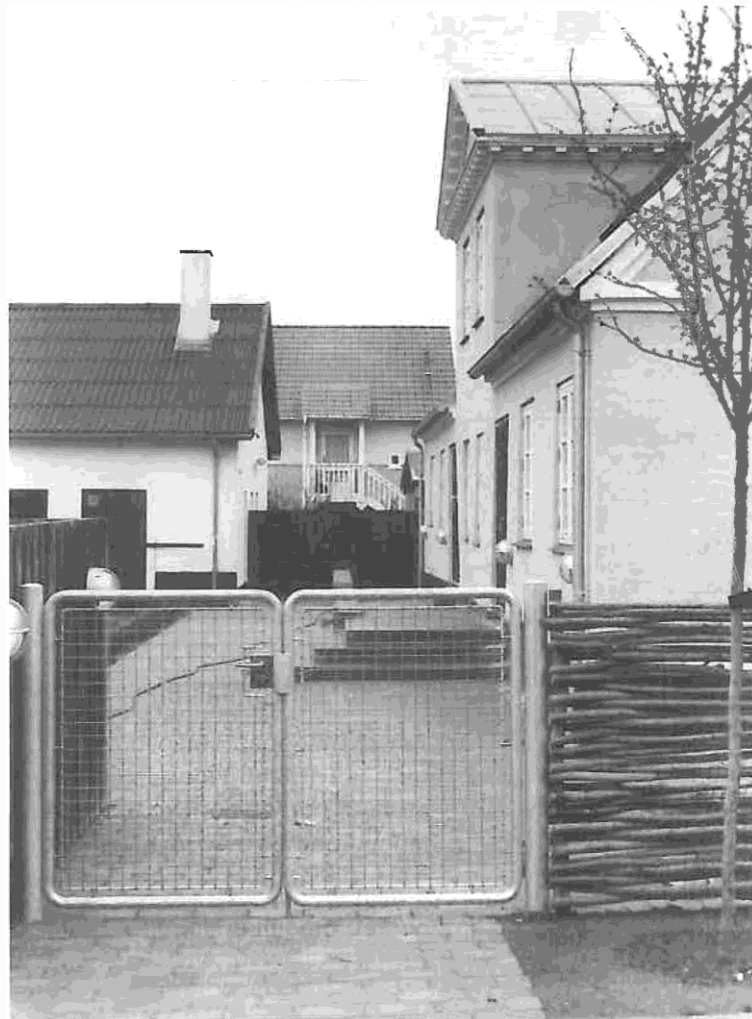
Egegård har i dag adresse på Klausdalsbrovej 195. Gården havde et areal på 38 tdr. land i begyndelsen af 1900-tallet, mens hartkornet var sat til godt fire tdr. Hartkornet var det, man betalte skat af. Den første ejer af Egegård, som stedet vel at mærke ikke hed endnu, da der ikke var tale om en gård på det tidspunkt, hed Johannes Hansen. Han ejede stedet fra 1817 til 1849, hvor Jens Andersen overtog ejendommen. Johannes Hansens sted var som sagt ikke en egentlig gård. Kilderne kalder det et hus på marken, der lå på matrikel 9b. Det bestod af et stuehus og en enkelt længe, og blev brandforsikret første gang i 1824.

I 1849 overtog Jens Andersen stedet på matrikel 9b. Han ejede i forvejen en gård med stuehus og tre længer på matrikel 11 b og 22a. Matrikel 11 b svarer i dag til Haveforeningen 4. juli 1917, matrikel 22a svarer til Klausdalsbrovej 239-277 og matrikel 9b svarer til Klausdalsbrovej 169-213 samt Signalvej. Denne gård med stuehus og længer på matrikel 11 b og 22a brændte ned i 1861 og blev aldrig genopført, for da havde Jens Andersen allerede fået ændret Johannes Hansens hus på marken på matrikel 9b til en stor gård.

Da Jens Andersen overtog Johannes Hansens ejendom, matrikel 9b, i 1849 lod han den genforsikre, fordi der var sket store forbedringer. La Cour skriver, at Egegård blev opført i 1845. Det må have været på den tid, Johannes Hansen begyndte at bygge om. Den Egegård, der kunne forsikres i 1849 havde grundmuret stuehus med stråtag og tre staldbygninger, så den fremstod firrelænget. Disse bygninger brændte i 1940, men man genopbyggede stuehus og to længer, og de er i dag i brug som kommunal ungdomsklub.

I 1873 afhændede Jens Andersen begge sine besiddelser. Både gården på matrikel 9b, Egegård, og jorden på matriklerne 11 b og 22a. Begge dele blev købt af Egegårds næste ejer Frederik Nielsen, og fra den tid hørte matriklerne officielt sammen og udgjorde et landbrug.

I 1980'erne byggedes ældreboligerne Egegårdsvænge og Omsorgscentret Egegården med plads til 104 beboere. Kommunen havde nemlig købt Egegård i 1949. Stort set al Egegårds oprindelige jordtilliggende er udstykket til vejene: Klausdalsbrovej 169-239, Haveforeningen 4. juli samt Signalvej.

Egegårdens hovedbygning og en lade set mod gårdspladsen. Mellem bygningerne ses et glimt af Plejehjemmet Egegårdens beskyttede boliger. Foto: Lone Dam, 1999.

Den nyrestaurerede Egegård ud mod Klausdalsbrovej. Foto: Lone Dam, 1999.

Realregister:

bd. 1, folio 15; bd. 41, folio 182

Brandtax:

prot. A, tax.nr. 50.37; prot. E, folio 173; 887 (prot. 1800-1858); 2867.3 (prot. 1800-1858); 3617.2 (prot. 1800-1858)

Gladsaxegård Matrikel 11 a

?

Christen Pedersen

?

Lars Christensen

22/8-1821

P.W. Madlung

25/7-1827

Christian Hjølund

7/10-1835

Heinrich Thies Aberhoff

10/1-1838

Søren Peter Sørensen

2/7-1873

Forvalter Frederik Otto

10/9-1913

Forpagter Knud Skov

27/11-1916

Proprietær M. Alstrup

3/9-1919

Murermester F.Johan Hansen, direktør
R.Knudsen, grosserer V.Scharling og
grosserer J. Jacobsen hver med en fjer-
dedel

15/6-1921

Grosserer Jacobsen sælger sin del til
direktør R. Knudsen

28/10-1927

Grosserer Scharling sælger sin del til
direktør R. Knudsen

Hasselhøjgård Matrikel 10a

21/10-1799

Peder Hansen

29/1-1845

Christen Pedersen

29/1-1845

Urtekræmmer S.P. Sørensen

17/12-1845

Søren Peter Sørensen

2/7-1873

Forvalter Frederik Otto

Gladsaxegård

Matrikel 11 a og 10a (Fra 1873) Gladsaxegård

Gladsaxegård varen traditionel firelængetgård med stråtag og lerklinede vægge eller bindingsværk. Foto ca. 1910.

Gladsaxegård lå umiddelbart ud til Gladsaxe gadekær. Gadekæret/branddammen er blevet mindre med årene og indgår nu i Branddamsbyggeriet. Postkortet er dateret 1907.

Gladsaxegård lå på hjørnet af nuværende Stengårds Alle og Ærtemarken. Der ligger stadig to længer, indrettet til beboelse. I 1873 købte forvalter Frederik Otto to gårde - Hasselhøjgård på matr. 10a og Gladsaxegård på matr. 11 a - og sammenlagde dem til en gård. Herefter eksisterede Hasselhøjgård ikke længere som selvstændig gård.

Hasselhøjgård var, ligesom Gladsaxegård, oprindelig firelænge, men i løbet af 1800-tallet gik flere og flere af bygningerne til. I 1851 var der kun det gamle stuehus og en enkelt længe tilbage. I 1889 byggede Frederik Otto en tilbygning til stuehuset, men d. 16/12-1901 brændte det hele. Frederik Otto besluttede derefter, at der ikke var behov for et egentligt stuehus på stedet længere. Han lod derfor opføre en betonlade med paptag, hvilket var det sidste nye i byggematerialer, og en lade i grundmur med stråtag. I den sidstnævnte lade blev den ene ende indrettet til en diminutiv lejlighed. En rest af gården lå på matr. 10fb som jordløst hus til Gladsaxegård indtil 1983, hvor man opførte Branddamskvarteret.

Gladsaxegårds hovedbygning indeholdt to forstuer, tre stuer, to køkkener og et spisekammer. Hovedbygningen var sammenbygget med avlslængerne og en stor trælade lå mod vest udenfor gården. Gladsaxegårds jorder blev udstykket fra 1924 til 1937 og følgende veje, der alle ender på "marken" ligger nu på jorderne: Ind-, Ærte-, Alsike-, Byg-, Blomster-, Klinte-, Hvede-, Stub- og Rugmarken. I den ene af Gladsaxegårds bevarede længer på Stengårds Alle 278 havde den kendte slagtermester Victor Schwaner forretning fra 1942 til 1978. Resten af Gladsaxegårds bygninger måtte rives ned i 1934/35, da man førte Stengårds Alle ud til Bygaden, nuværende Gladsaxe Møllevej.

Stengårds Alle 278. En rest af Gladsaxegård. Gavlen af huset er udstyret med fliser. Huset blev forøget med den nye gavl, og Victor Schwaner indrettede en slagterbutik i den, som han havde fra 1942 til 1978. Foto: Lone Dam, 1999.

Idyl på Gladsaxegård. Hasselhøjgård som blev indlemmet i Gladsaxegård i 1873 eksisterer des så vidt vides ingen billederaf.

Realregister (matr. 11a):

bd. 1, folio 17; bd. 41, folio 201-203

Realregister (matr. 10a):

bd. 1, folio 16; bd. 41, folio 203

Brandtax for 11 a:

prot. A, tax.nr. 50.10; 1461 (prot. 1800-1858); 3792.1 (prot. 1800-1858); prot. E, folio 162; prot. K, folio 539

Brandtax for 10a:

prot. A, tax.nr. 50.1; 3046.1 (prot. 1800-1858); prot. E, folio 158; prot. K, folio 539-540; prot. O, folio 206 højre; prat. V, folio 131-133

Herbertslyst/Michael Hansens
gård Matrikel 12 a

6/30-1830
Claus Fries Hornemann

19/1-1831
Martin Ludvig Meyer

13/4-1843
Boas Urbanus Schmidt

6/5-1848
Anders Jensen

1888
Marie Caroline Jensen

1912
Cancelliråd G. Friie Løwe

1912
Niels Hansen

Ejerne herefter som på Ladmosegård
matr.13a.

Ladmosegård Matrikel 13a

24/3-1777 + 15/1-1798 samles de jor-
der, der siden matrikuleres under 13a
Gladsaxe.

2/8-1809
Anders Christensen

25/9-1844
Jørgen Andersen

10/12-1848
Hans Pedersen

12/7-1871
Ole Hansen

7/12-1887
Jens Peter Hansen, Niels Hansen og
Ane Marie Susanne Hansen

6/7-1892
Niels Hansen

1892, 1903, 1912 og 1913 samler Niels
Hansen matriklerne 12a, 13a, 14b og 8a
(**Mørkhøj**).

30/1-1924
N. Hansens enke Nielsine f. Fabritius
de Tengnagel

10/4-1933
Karen Anna Dorthea Jensenf. Fabritius
de Tengnagel og gårdejer Hans Micha-
el Fabritius de Tengnagel Hansen

6/7-1936
Grosserer Vilh. H. Møller

Herbertslyst/Michael Hansens gård og Ladmosegård

*Herbertslyst set fra Gladsaxe Møllevej. Cyklisten kører mod Mørkhøj og til venstre fører
vejen ad nuværende Tobaksvej til Buddinge. Foto ca. 1930.*

*Samme sted som billedet med cyklisten i 1999. Damen går mod Mørkhøj og Ring fif. Til
venstre ses Tobaksvej og det nye byggeri Ved Kirken, der nu ligger på gårdens plads.
Foto: Lone Dam.*

Ladmossegård matrikel 13a Gladsaxe lå lige overfor Gladsaxe Kirke ved nuværende Ring III/Gladsaxe Møllevej/Tobaksvej. Gården kan spores tilbage til 1788 og havde flere ejere i perioden op til 1848, hvor Ole Hansen købte gården. Gården forblev derefter i samme slægts besiddelse indtil 1937.

Ladmosen, der gav navn til gården, lå ved nuværende Columbusvej. Ladmosen blev senere, fra 1920 til 1959, brugt som kommunal losseplads. I dag benyttes en stor del af området af HT til værksteds- og garagebygninger.

Gården var firelænget lige fra start. Den brændte totalt ned d. 28/1-1849, men blev genopbygget allerede samme år - denne gang dog ude på marken. Hovedbygningen blev indrettet med to forstuer, fem værelser, køkken, mælke- og pigekammer. Ved genopbygningen blev der i første omgang kun genopført to længer, som i øvrigt blev erstattet af grundmurede ditto i 1862. Først i 1881 fremstod gården igen som firelænget. Udenfor gården blev der efterhånden også bygget en ekstra lade og et svinehus.

Ole Hansens søskende arvede gården i 1892, men kort tid efter købte Niels Hansen sine søskende ud. Desuden købte og samlede han matriklerne 12a + 14b Gladsaxe og 8a Mørkhøj (Kildegård) i årene 1903, 1912 og 1913. I 1913 blev det bevilget, at matriklerne 12a, 13a og 8a blev drevet sammen som et brug. Niels Hansen var gift med Hansine Fabritius de Tengnagel, der var født og opvokset på Saxgård. Niels Hansen sad i sognerådet fra 1898 til 1909 og var formand for samme fra 1904.

Matrikel 12a havde navnet Herbertslyst og lå ved nuværende Gladsaxevej/Rosenkæret. Den oprindelige Herbertslyst bestod kun af et grundmuret stuehus, men allerede i 1819 var professor og kommandør af Dannebrog Hornemann flyttet ud på marken og havde bygget en firelænget gård. Gården var ikke stor. Da stuehuset var størst i 1876 indeholdt det to forstuer, tre værelser, kammer, køkken og folkestue.

Vi ved ikke, om Herbertslyst blev revet ned i 1912, hvor Niels Hansen overtog jorden, eller om den blev lejet ud som jordløst hus, men vi ved, at Niels Hansen tog navnet Herbertslyst med sig og omdøbte Ladmossegård. Han drev gården indtil 1933, hvor sønnen Mikael Hansen blev den sidste ejer. Den kaldtes herefter Mikael Hansens gård, men faktisk havde Michael allerede da drevet gården siden 1903, hvor han begyndte at forpagte den af sine forældre. Udstykningen af matrikel 12a Gladsaxe og matrikel 8a Mørkhøj begyndte i 1937.

D. 26/1-1937 udgik 13a og 14b af matriklen og blev inddraget under matrikel 12a. Udstykningen af matriklerne 12a og 8a begyndte i 1937. Fra matrikel 13a blev der i 1912 udstykket en parcel, der blev kaldt 13c. Her lå allerede et landbrug med en gård, kaldet Poppelgård. Poppelgård blev bygget i 1844, men brændte i 1859. I 1871 fremstod den med stuehus og tre længer ligesom Ladmossegård og Herbertslyst, men den var forsikret for mindre end det halve af Ladmossegård, nemlig: 2190 rigsdaler. Poppelgård fik opnåede kun den officielle betegnelse "gård" i ganske få måneder. Den blev udstykket fra 1927 til 1941.

Herbertslyst/Michaels gård blev revet ned i slutningen af 40'erne til fordel for boligkomplekset "Ved Kirken". Se i øvrigt også Kildegård, matrikel 8a Mørkhøj.

Herbertslyst ca. 1933. Vi ved ikke, om det oprindelige Herbertslyst blev revet ned i 1912, hvor Niels Hansen overtog jorden, eller om gården blev lejet ud som jordløst hus, men vi ved, at Niels Hansen tog navnet Herbertslyst med sig og omdøbte Ladmossegård. Han drev gården indtil 1933, hvor sønnen Michael Hansen blev den sidste ejer. Herbertslyst kaldtes derefter oftest Michael Hansens gård, men faktisk havde Michael Hansen allerede drevet gården siden 1903, hvor han begyndte at forpagte den af sine forældre. Udstykningen af matrikel 12 Gladsaxe og 8a Mørkhøj begyndte i 1937.

Samme sted som billedet med drengen og koen set fra Gladsaxe Møllevej og Gladsaxe kirke anno 1999. Foto: Lone Dam.

*Realregister (matr. 12a):
bd. 1, folio 19; bd. 41, folio 248*

*Realregister (matr. 13a):
bd. 1, folio 21; bd. 41, folio 248*

*Brandtax (12a):
prof. A, tax.nr. 50.21; 690 (prof. 1800-1858); prot. E, folio 167;
prot. J, folio 27-28*

*Brandtax (13a):
prot. A, tax.nr. 50.2; prof. E, folio 158; 2828.2 (prot. 1800-1858);
2857.2 (prot. 1800-1858); 2867.2 (prof. 1800-1858); 2903.2
(prof. 1800-1858); 3617 (prot. 1800-1858); prot. L, folio 183-184;
prof. 31, folio 76*

*Brandtax (13c):
prot. A, tax.nr. 50.50; prot. E, folio 178; 2326.1 (prof. 1800-1858);
2575 (prof. 1800-1858); prof. 33, folio 4; prof. 34, folio 151*

Grønnegård

Matrikel 15a, 1b og 2b Gladsaxe, i dag Matrikel 7a Mørkhøj

Grønnegård Matrikel 15a, 1b, 2b

1/7-1812 + 19/5-1819 + 14/3-1821
Major N. von Myhre samler jorden

10/6-1838
Kammerherre og oberstløjtnant
Niels Krabbe Juel

24/6-1840
P.A.H. Stampe

4/2-1846
Niels J.J. Svendsen (15a, 1c, 2a, 29a)

13/5-1863
J.J. Svendsens enke
Caroline f. Madsen

23/12-1863
Johan H.P.G. Ekman

9/6-1875
Landbrugskandidat
Carl Ludvig Frederik Wegener

22/8-1906
Fideikommisbesidder,
proprietær Ali Sehested

4/10-1911
Proprietær Lars Christian Ingwersen

11/2-1914
Proprietær
Michael Peter Nicolai Alstrup

11/6-1919
Proprietær Søren Pedersen

9/11-1921
Direktør P. Andersen

10/3-1924
Direktør N. Petterson

12/7-1928
Direktør P. Mårtensen

Grønnegård med falkeholdet foran gården i 1922. Ejeren, direktør P. Andersen, ses som den midterste af de tre ryttere.

Grønnegård fotografereti 1999 fra samme vinkel som i 1922. Grønnegård fungerede som landbrugsejendom indtil 1963, hvorefter Gladsaxe kommune overtog den i 1964. I 1968 blev der oprettet en ungdomsklub og en kommunal rideskole på gården, og i 1971 blev der desuden oprettet en knallertskole. I 1975 fik Grønnegården status som fritidscenter og i 1981 overtog fritidscentret rideaktiviteten efter rideskolen. Siden 1984 har Gladsaxe Pige-garde desuden haft øvelokaler i en afladerne. Foto: Lone Dam.

Grønnegård har i dag adresse på Transformervej 1-5 i Mørkhøj industrikvarter, mens Grønnegårdshuset, der var arbejderbolig til gården, lå på Præstebrovej 63, der hvor gastårnet siden blev opført. Gården hører ikke til kommunens ældste, men blev formentlig første gang opført i 1820'erne. Første gang ejendommen blev forsikret var i 1841. Der var en hovedbygning, to længer og et skur. Alt i bindingsværk med stråtag. I årenes løb blev bindingsværksbygningerne afløst af grundmurede ditto. I 1869 kunne hele herligheden således forsikres for 17.080 rigsdaler, og gården måtte regnes blandt de største i Gladsaxe, i hvert fald hvad bygningerne angik, for arealmæssigt blev der købt til og solgt fra løbende, og arealmæssigt var mange andre gårde i den henseende større end Grønnegård.

Grønnegårds jorder blev samlet af major N. Myhre fra 1812 til 1821, og gårdens ejere gennem tiden var generelt ikke bønder. Major Myhre var ikke den eneste militærperson, der i begyndelsen af 1800-tallet slog sig ned i Gladsaxe. Både på Søgård, Lundegård, Kongsvillie, Nybrogård og Ahorgård boede der løjtnanter og kaptajner i første halvdel af 1800-tallet. Alle disse gårde ejedes generelt af folk udenfor bondestanden og deres hovedbygninger antog imponerende dimensioner. Militærpersoner havde den fordel ved at bo i Gladsaxe, at de var tæt på København, men i landlige omgivelser, og samtidig var der nok stadig præcedens for at slå sig ned i området, fordi Gladsaxe (dog minus Bagsværd) havde hørt under Københavns Rytterdistrikt indtil rytterdistrikterne blev fuldstændig ophævet i 1770'erne.

Grønnegård og Tornehøjgård blev under 1. Verdenskrig inddraget i udbygningen af Københavns landbefæstning og indrettet til forsvar.

I 1930'erne købte Københavns kommune en del gårde i Gladsaxe. Det drejede sig om Hyldegård, Enghavegård, Mørkhøjgård, Bakkegård, Gyngemosegård og Grønnegård. En af grundene var, at København gerne ville eje den jord, hvorpå Hareskovvejen skulle føres igennem. En anden grund var den megen tale om Gladsaxes indlemmelse i Københavns kommune.

Udstykningen af Grønnegårds jorder begyndte i 1920. Præstebrovej, Turbinevej 2-6, Transformervej 1-5 og Dynamovej 1-3 + 2-4 ligger på tidligere Grønnegårdsjord, og hvis man tager Grønnegårds grænser fra storhedstiden fra midten af 1800-tallet til først i 1900-tallet, så kan også vejene Batterivej, Forsvarsvej og Byværnsvej siges at ligge på tidligere Grønnegårdsjord. Grønnegård rådede i sin storhedstid over matriklerne 15a, 29a, 1b, 1c og 2a alle af Gladsaxe.

Da udstykningen begyndte var markedet ved at være mættet og det var derfor meget svært at sælge grundene. For at gøre det så attraktivt som muligt prøvede man at „forære“ grundene bort ved blot at forlange en årlig afgift i 20 år fra købsdatoen. Afgiften svarede til, hvad kommunen kunne have tjent på jorden ved at dyrke kartofler på hele arealet i samme periode, og var så fordelt på de enkelte lodsejere. Man indsatte også busser, der gik til folk fra Københavns Rådhusplads til Grønnegård, men

alligevel blev kun ganske få parceller solgt de første år. Først i 1923 kom der gang i salget af Grønnegårds jord.

I dag har gården matrikel 7a Mørkhøj. Den matrikel hørte oprindeligt under Mørkhøjgårds jord, men da kommunen udlagde et område på 30 hektar i Mørkhøj i området ved nuværende Generatorvej, Turbinevej, Dynamovej og Transformervej i 1961, blev matrikuleringen ændret.

Grønnegård har i dag adresse på Transformervej 1-5 i Mørkhøj erhvervskvarter, mens Grønnegårdshuset, der var arbejderbolig til gården, lå på Præstebrovej 63, der hvor gastårnet siden blev opført. Gården hører ikke til kommunens ældste, men blev formentlig første gang opført i 1820'erne. På billedet ses Grønnegård fra Hareskovvejen mod Ringvej III ca. 1955.

Realregister:

bd. 1, folio 25; bd. 41, folio 318

Brandtax:

prof. A, tax.nr. 50.8; prof. E, folio 161; 2051.2 (prof. 1800-1858)

Pilegård

Matrikel 16a Gladsaxe

Pilegård Matrikel 16 a

23/2-1789

Morten Morthensen

????????????

24/7-1816

Hans Nielsen (?)

15/2-1826

A.P. Rønne (faderen)

26/8-1829

A.P. Rønne (sønnen)

11/8-1830

Jens Hansen

30/4-1879

J.Hansens enke Maren Pedersdatter

30/4-1879

Hans Jensen

11/8-1897

Gårdejer Peder Jensen

30/11-1904

Martin Oluf Nielsen

10/7-1935

Grosserer I.C. Thorsen

Pilegård i Gladsaxe blev i landsbyen efter udskiftningen. Gården var firelænget og strå-tækt. 11849 brændte den ene af gårdens længer samt en lade, men bygningerne blev hurtigt genopført. I 1919 skete katastrofen: Pilegård, Præstegård, Saxgård og Toftegård brændte helt ned. Pilegård var godt forsikret og blev genopført allerede samme år. Belært af erfaringen fik stuehuset tegltag. Foto ca. 1920.

Pilegård set fra Provst Bentsons Vej i 1980.

Pilegård var en af de gårde, der efter udskiftningen forblev inde i landsbyen Gladsaxe. Gården var firelænget, bygget i blandings-tømmer med lervægge og stråtage. I stuebygningen var der en forstue, to stuer, kammer, køkken, bryggers samt mælke- og spisekammer.

Pilegård var i lighed med de øvrige Gladsaxe-gårde taxeret til et hartkorn på godt 5 tønder hartkorn. Dette adskilte sig fra både Mørkhøj, Buddinge og Bagsværd byer, hvor de enkelte gårdes udbytte var vurderet meget forskelligt. Forskellen mellem rig og fattig var dermed også mere markant i de andre landsbyer.

I 1849 brændte den ene af gårdens længer samt en næsten nyopført lade, men de blev hurtigt genopført. Gården blev i årenes løb forbedret mange gange og allerede i 1912 var der indlagt vand og elektricitet i stuehuset, ligesom stuehuset i 1917 var blevet forsynet med grundmurede vægge i stedet for de gamle af ler. Så da Pilegård i 1919, ligesom Præstegård, Saxgård og Toftegård, brændte helt ned, var det en katastrofe af format. Heldigvis var gården godt forsikret, så allerede senere samme år var Pilegård genopført.

Den nye Pilegård var som den gamle firelænget, selvom det var en byggestil, der var ved at gå af mode. Stuehuset blev imidlertid opført efter tidens mode i Bedre Byggeskik-stil i en etage og delvist beboet loftsetage. Belært af erfaringerne fra de tidligere brande blev bygningerne grundmurede og stuehuset forsynet med tegltag. Stuehuset kom nu til at indeholde: entre, stue, folkestue, spisekammer, køkken, 5 værelser, garderobe m. faste skabe, bræddegulve, gipslofter og tapetserede vægge. I tagetagen var der yderligere to værelser samt loftsrum.

En del af gårdens jorder blev eksproprieret til veje i 1943. En anden del af jorden huser i dag haveforeningen Carl Nielsens Minde. Stuehuset står stadig på Gladsaxe Møllevej 63-65 og bruges nu til ungdomsformål. Haveforeningen Carl Nielsens Minde ligger på jord fra Pilegård såvel som på jord fra nabogården Toftegård.

Til Pilegårds jorder hørte en lod, der ikke lå i umiddelbar forlængelse af den store lod, hvorpå altså Carl Nielsens Minde nu ligger. På en del af denne jordlod boede gartner Snebang på nuværende Buddinge Hovedgade 184. Jens Martin Snebang var startet som gartner i Vangede, men flyttede i 1937 til Gladsaxe. Hans marker lå fortrinsvis på Klausdalsbrovej ved Buddinge station, mens hans drivhuse lå på Udmarken.

*Pilegård på Gladsaxe Møllevej 63-65 står smukt bag lokal-kontoret. Huset bruges nu til ungdomsformål.
Foto: Lone Dam, 1999.*

Pilegård kan dårligt ses bag træerne. Sammenlign med billedet fra 1980. Det er taget samme sted i 1999. Foto: Lone Dam.

Realregister:

bd. 1, folio 26; bd. 41, folio 344

Brandtax:

*prof. A, tax.nr. 50.9; 1939.5 (prot. 1800-1858); 2328.4 (prof. 1800-1858); 2792.1 (prot. 1800-1858); 2857.3 (prot. 1800-1858);
prot. E, folio 161; prof. 25, folio 245-246; prot. 28, folio 537; prof. 31, folio 232-233; prot. 31, folio 411*

ChristianssædeNejergård/
Christianslyst Matrikel 17 a

1766
Hans Jacob Holm

1/8-1774
Jeronimus Gustav Staack

21/6-1779
Johan Hansen

31/1-1785
Adam Mølmann

26/4-1790
Johan Hansen

26/4-1790
Pierre Cathala

?
Johannes Schartau

19/6-1811
Ernst Jacob Schartau

14/9-1814
Gyldendahl

?/9-1816
Madame Minechel Cohen f. Meyer Levi

10/5-1820
Gyldendahl

8/1-1823
Prokurator Ph. Julius Knudsen

8/1-1823
Fuldmægtig Andr. Braae

23/7-1828
Lars Pedersen

1/12-1852
Lars Pedersens enke
Cathrine Hansdatter
(Vielsesattest for Lars Pedersens enke
og Jørgen Olsen d. 9/9-1846. Jørgen
Olsen bliver ved ægteskabet ejer af går-
den og det er ham, der i 1878 afhænder
den til Louise Lindegaard. Lars Peder-
sen døde faktisk i december 1844, men
enken glemte at få det noteret i tingbo-
gen, så derfor blev der læst en slags
nød-skifte mellem de tidligere ægtefolk
d. 11/10-1852. Arkivet har kopier af
dokumenterne fra 1846 og 1852).

ChristianssædeNejergård/ Christianslyst

Matrikel 17a (I dag 17bu) Gladsaxe
Gammelmosevej 307

Christianslyst, Gammelmosevej 307, ca. 1920. Christianslyst fungerede ikke længe som gård. Fra den nye villa stod færdig i 1914, fungerede stedet mere som et landsted/lyststed for ejerne, selvom gården allerede fra begyndelsen af 1800-tallet havde været ejet af folk udenfor bondestanden.

3/7-1878
Fru Louise Lindegaard f. Braae

8/1-1890
Grosserer og fabrikant
Oscar Valdemar Muller

19/6-1901
Slagtermester Christian Nielsen

3/2-1909
Enkefru Amalie Nielsen f. Lund

17/9-1913
Slagtermester Charles Hagemann

Matrikel 17bu

13/1-1915
Glarmester Chr. Christiansen

18/10-1916
Fabrikant Ludvig Dahl

25/7-1917
Patriculier P.A. Kidde

19/2-1919
Billedhugger Felix Nylund

7/12-1935
Folmer Bonnen

14/4-1944
Direktør Ludvig Brandstrup

Christianslyst var sammen med Lynggård/Stengård den første gård, der blev udskiftet i Gladsaxe i 1770. Ved udskiftningen blev stedet benævnt Christianssæde, men i modsætning til på Lynggård/Stengård, havde ejeren Hans Jacob Holm ikke råd til at genopbygge sin gård ude på marken med det samme. Så først et par år senere stod Christianssæde/Christianslyst faktisk opført på jorden. Allerede fra 1774, hvor Jeronimus Gustav Staack overtog stedet, omtales gården som Christianslyst i skøderne. Navnet Vejergård optræder så vidt vides kun i La Cours Danske gårde. Jeronimus Staack gik fallit i 1778, og i 1779 kom gården derfor på tvangsauktion og blev købt af Johan Hansen. Johan Hansen solgte nogle år senere gården til Adam Møllmann med stor fortjeneste. Men Adam Møllmann gik også fallit, og Johan Hansen gik derfor ind og købte gården tilbage igen, blot for atter at sælge samme dag med endnu større fortjeneste til Pierre Cathala, der så vidt vides ikke gik fallit.

Gården bestod af et stuehus og en østre bygning og det var efter datidens forhold meget skrabt, da gårde på det tidspunkt normalt havde fire længer. Omkring 1825 brændte den og ved genopførelsen byggede man en spareudgave af det gamle stuehus, mens den østre bygning erstattedes af en vestre spare ditto. De tidligste ejere af gården holdt da heller ikke mange år ad gangen, så den senere tids storhed var uforudsigelig dengang. Først i 1914 opførte slagtermester Charles Hagemann den villalignende hovedbygning, som stadig ses på Gammellosevej 307.

Christianslyst fungerede ikke længe som gård. Fra den nye villa stod færdig i 1914, fungerede stedet mere som et landsted/lyststed for ejerne, selvom gården allerede fra begyndelsen af 1800-tallet havde været ejet af folk udenfor bondestanden. I 1913 solgte slagtermester Hagemann en del af jorden til Stengårds ejer. Den resterende jord lå på begge sider af den senere Buddinge Hovedgade/Bagsværd Hovedgade. Denne jord blev udstykket fra 1920 til 1943, hvor veje som Vibevej, Rylevej og Landersevej opstod.

Anden jord fra Christianslyst blev udstykket til vejene, der har middelaldernavne, såsom Marsk Stigs Alle, Erik Glippings Alle og Peder Hessels Vej og atter anden jord blev brugt til Bagsværd Fort, der opførtes 1892-93. I dag ligger fortet mellem Buddinge Hovedgade og Møllemarken.

Gartneriet Louisehøj lå også på Christianslysts jord. Ejeren, Peter Erichsen, byggede i den forbindelse den smukke herskabsvilla Louisehøj på Møllemarken 55D. Ved siden af denne herskabsvilla ligger et lille, stråttækt hus, der har været landarbejderbolig for ansatte på Christianslyst.

Efter gårdens ombygning i 1914 har flere kendte personer ejet stedet. I Gladsaxe-sammenhæng er den finske, internationalt anerkendte billedhugger Felix Nylund kendt, fordi det var ham, der skabte Genforeningsstenen, der i dag står i krydset ved Bagsværd Hovedgade og Ringvej IV i 1921.

Ludvig Brandstrup, der var uddannet skuespiller ved Det kgl. Teater og siden skrev adskillige revyviser og ligeledes fungerede som instruktør, boede i huset fra 1944 indtil sin død i 1949.

Gartneriet Louisehøj lå på Christianslyst jord. Ejeren, Peter Erichsen, byggede i den forbindelse den smukke herskabsvilla, Louisehøj, på nuværende Møllemarken 55D. Ved siden af denne herskabsvilla ligger et lille, stråttækt hus på Møllemarken 55C. Den stråttækte bygning var oprindeligt landarbejderbolig for de ansatte på Christianslyst.

Christianslyst i 1999 set fra samme sted som fotografiet fra omkring 1920. I dag er haven solgt fra og et parcelhus opført på grunden, men Christianslyst ligner sig selv. Foto: Lone Dam.

Indkørslen til Christianslyst. Foto: Lone Dam, 1999.

Den gamle landarbejderbolig på Møllemarken 55G. Huset er i dag klemmt inde mellem senere opførte parcelhuse. Foto: Lone Dam, 1999.

Realregister:

bd. 1, folio 27; bd. 1, folio 37; bd. 41, folio 356-358; bd. 41, folio 428

8randtax:

prat. A, tax.nr. 50.4; prat. E, tax.nr. 159;

protokol 1800-1858, tax.nr. 2037.4

Københavns Rytterdistrikts Birks skøde- og panteprotokol litra E, d. 21/6-1779, folio 560a-561b

Københavns Rytterdistrikts Birks skøde- og panteprotokol litra F, 1. halvbind, d. 31/1-1785, folio 199a-200a

Københavns Rytterdistrikts Birks skøde- og panteprotokol litra F, 2. halvbind, d. 26/4-1790, folio 633a-633b

Københavns Amts Nordre Birks skøde- og panteprotokol bind OD, nr. 688, d. 1/12-1852

Københavns Amts Nordre Birks skøde- og panteprotokol bind 88, nr. 576, d. 9/9-1846

Stengård/Lynggård
Matrikel 18a , 28a

11/5-1767
Niels Larsen

17/9-1770
Jens Rasmussen Bruun

22/5-1775
Ole Thomsen

8/1-1776
Konferensråd Johan Theodor Holm
(senere Holmskjold)

23/7-1781
Kongen

23/9-1791
Kammerråd Bjerg

7/10-1805
Carl Ludvig Drewsen

29/6-1808
Jørgen Petersen Lund

30/1-1811
Jørgen Carsten Block Tøxen

30/1-1811 + 9/1-1822
Etatsråd Gregorius Schack

28/5-1834
Joachim Christopher Buurmeister

15/6-1842
Kammerjunker Frederik v. Bardenfleth

21/7-1852
Christian Bjørn Schmidten

5/8-1857
Proprietær Schack Hansen Bruun

9/4-1862
Løjtnant Martin Sørensen

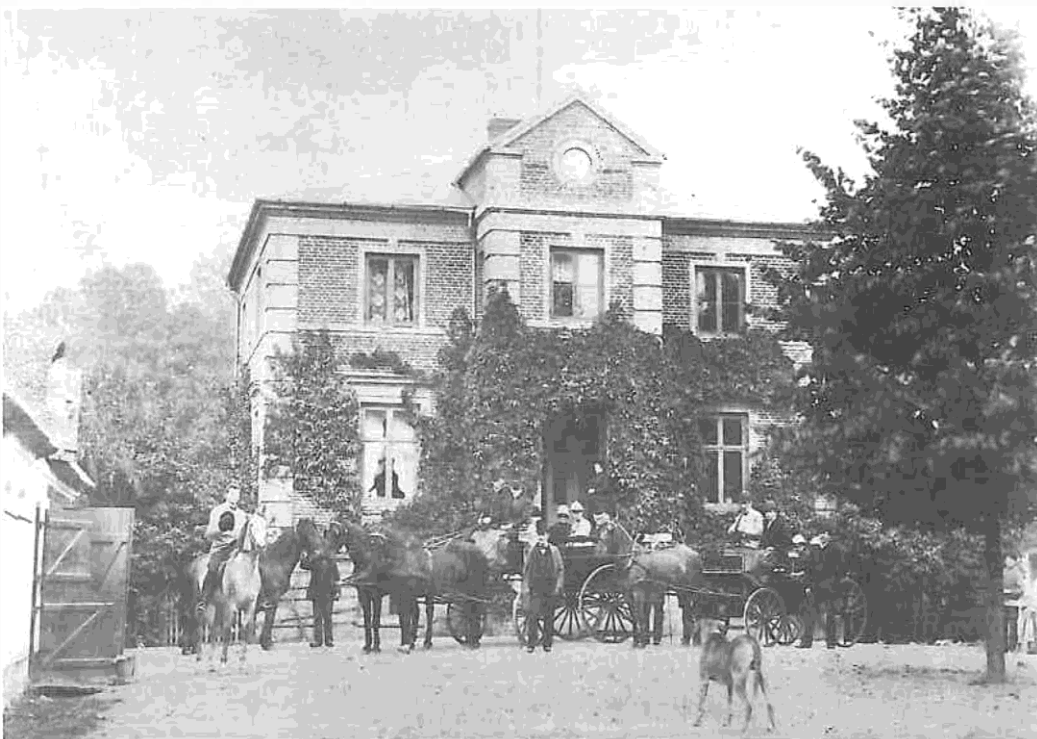
4/4-1866
Landmand Jacob Rasmussen

31/1-1872
Skibsfører Andreas Michael Andresen

23/7-1873
A.M. Andresens enke
Andrea Marie f. Holm

Stengård/Lynggård

Matrikel 18a og 28a (I dag 18fl) Gladsaxe

Heste og kareter foran Stengårds hovedbygning omkring år 1900.

15/7-1874
Kaptajn Amand Emil Amdonsen

24/11-1875
Proprietær
Louis Johan Heinrich Lorentzen

19/11-1879
Fritz Schmiegelow

24/6-1885
Malermester E.C.A. Schmiegelow

8/9-1886
Overretssagfører Edvard Christensen

19/6-1889
Restauratør L. Larsen

11/11-1896
Grosserer A.F. Ibsen

31/5-1899
Proprietær C.J. Petersen

24/6-1903
Løjtnant Johan M. Rørbye

?
Cathrine Elise Freimann

22/10-1919
Arkitekt Valdemar Jensen

28/3-1923
Snedkermester Joh. C. Grounemann

12/12-1923
Foreningen Fængselshjælpen
(matr. 18fl), Fængselshjælpen havde hovedsæde Ny Kongensgade 9 i København

2/9-1955
Den selvejende institution
Skolekredsen af 1949

Stengårds hovedbygning på Gammellosevej 228 set fra samme vinkel som billedet fra år 1900 i 1999. I juli 1955 overtog Den selvejende institution Skolekredsen af 1949 (i dag kaldet Den lille Skole) Stengård, og det endelige skøde blev lyst i september samme år. Stengård blev dermed landets første lilleskole. Lilleskolen har omkring 200 elever, og der er derfor bygget en del til på de oprindelige bygninger. Udbygningen, som ses på billedet, er hæftet på den gamle hovedbygning, men bagfra ser bygningen nogenlunde ud som den har gjort siden slutningen af 1700-tallet. Sidebygningerne eksisterer stadig og rummer i dag bl.a. gymnastiksale og husgerningslokaler. Foto: Lone Dam.

Realregister (matr. 18a og 28a):

bd. 1, folio 30; bd. 40, folio 1

Realregister (matr. 18ft):

bd. 40, folio 155

Brandtax:

prat. A, tax.nr. 50.17; prat. E folio 165;
prat. E, folio 183; 2100 (prat. 1800-1858)

Bygnings- og miljøafdelingens byggesagsarkiv

Lebech, Mogens: Stengården og Stengårdens grundejerforening, 1971

Optagelses- og iagttagelseshjemmet Stengården set fra haven ca. 1923. Hjemmet er endnu ikke færdigindrettet, for der er endnu ikke kommet tremmer for vinduerne i kælderetagen. Optagelses- og iagttagelseshjemmet var oprettet og blev brugt som alternativ til egentlig fængselsstraf for unge lovovertrædere. Stengården blev indrettet, så det kunne huse op til 15 drenge i alderen 16 til 20 år. Meningen var at hjælpe dem ud af det kriminelle eller på anden vis belastede miljø, de ellers færdedes i Stengården var ejet af Foreningen Fængselshjælpen, senere Dansk Forsorgsselskab, og de benyttede Stengården indtil slutningen af maj 1955, hvor de solgte bygningerne videre.

Stengård kan følges helt tilbage til før udskiftningen, nemlig til 1767, hvor Niels Larsen fik kongeligt arvefæsteskøde på gården. I 1770 blev gården sammen med Christianslyst udskiftet som de første i Gladsaxe by. Resten af Gladsaxe by blev først udskiftet i 1772, men det var nok, fordi Stengårds og Christianslysts ejere ønskede sig jord så langt fra byen, at det gik gnidningsløst. Jorden var heller ikke just god, for det var sandjord. I 1775 kom gården i Ole Thomsens eje. Det var Ole Thomsen, der "døbte" gården Lynggård efter al den lyng, der voksede på hans marker.

Ole Thomsen solgte året efter til Theodor Holm. Samtidig med købet af Lynggård købte Holm også et lille stykke jord i Gladsaxe by med et vandhul på, men først i 1790 blev han en af Gladsaxes helt store jordbesiddere, da han købte jorderne til Aldershvile og Højgård. Johan Theodor Holm var født d. 14/6-1731 i Nyborg og uddannet botaniker og læge. Han havde dog opgivet disse embeder og i 1776, hvor vi møder ham første gang i Gladsaxe, var han Kongens konferensråd, direktør for Det kgl. Generalpostamt og hendes majestæt dronning Juliane Maries kabinetssekretær og kasserer. I 1781 blev han slået til ridder og adlet med navnet Holmskjold, og samme år afhændede Holmskjold Lynggård til Kongen.

Christian d. 7. skulle bruge gården til schåferi, d.v.s. fårefarm. Man mente, at Danmark ville kunne tjene enorme summer på fåreavl, hvis man vel at mærke fik lavet en ordentlig krydsning mellem danske får og spanske merinofår, fandt ud af, hvornår de helst skulle klippes og hvilke græsarter de helst skulle spise. Kongen gik derfor ind og finansierede forsøg med dansk fåreavl og det kom til at foregå på Lynggård, hvor man startede med en bestand på ca. 100 får. Forsøget blev aldrig nogen succes, og efter nogle år blev fårene flyttet til en anden forsøgsfarm ved Esrom, hvor græsningsforholdene var bedre. Fra 1821 ses Lynggård omtalt som Stengård, og Stengård blev da efterhånden det navn, der hang ved gården. Navnet henviser til de specielle grå sten, som hovedbygningen var bygget af, i lighed med dem, der også blev brugt på Højgård. Den første udstykning af Stengårds jorder blev forsøgt i 1898. Det var den store jordspekulant A.F. Ibsen, der havde købt Stengård med udstykning for øje. På det tidspunkt var der allerede tale om Slangerupbanen, og A.F. Ibsen troede derfor, tidspunktet for udstykning var korrekt. Men udstykningen blev en total fiasko, og Stengårdens jorder blev først for alvor udstykket i 1921 og 1923, hvor man også anlagde Gammelmosevej. Stengården station derimod blev først anlagt i 1929 og var kun at betegne som et trinbræt, indtil der kom ny stationsbygning i forbindelse med banens elektrificering i 1977.

Gårdens hovedbygning blev i 1923 endelig udstykket under matrikel 18fl Gladsaxe og har i dag adresse på Gammelmosevej 228.

I en årrække efter udstykningen blev Stengård brugt som optagelses- og iagttagelsehjem for unge lovovertrædere, der på denne måde undgik egentlig fængselsstraf. Optagelses- og iagttagelsehjemmet var beregnet på at huse op til 15 unge drenge i alderen 16 til 20 år. Meningen var at hjælpe dem ud af det kriminelle eller på anden vis belastede miljø, de ellers færdedes i.

I 1954 var Østifternes åndssvageforsorg inde i billedet som mulig køber til Stengården. Her ville de indrette børnehave for hjem-

meboende åndssvage samt ca. 12 familiepleje-patienter. Hvorfor det gled ud i sandet vides ikke, for kommunen godkendte Østifternes planer, men det kan have været en konsekvens af, at man vidste, at Staten indenfor en kortere årrække skulle overtage alle Østifternes institutioner.

I juli 1955 overtog Den selvejende institution Skolekredsen af 1949 (i dag kaldet Den lille Skole) matriklen, og det endelige skøde blev lyst i september samme år. Det blev dermed landets første lilleskole. Det store træ i midten af gården eksisterer stadig, ligesom sidebygningerne, der i dag rummer bl.a. gymnastiksale og husgerningslokaler. Set fra bagsiden er hovedbygningen stort set intakt, men forfra er den ukendelig.

Gladsaxe Lille Skole set fra haven i 1997. Foto: Lone Dam.

Kirkegård/ Den gamle degnebolig

Degneboligen/Kirkegård
Matrikel 19a m.fl.

1788?
Nicolai Peter Lorentzen

7/1-1807
Nicolai Peter Lorentzens enke

22/6-1808
Anders Pedersen Rønne d.æ.

Kirkegård

24/7-1816
Hans Nielsen

15/2-1826
Anders Pedersen Rønne d.æ.

Kirkegård incl. den gamle
degnebolig

26/8-1829
Anders Pedersen Rønne d.y.

9/6-1875
Landbrugskandidat Carl Ludvig Frederik Wegener

13/9-1899
Grosserer A.F. Ibsen

2/5-1900
Proprietær C.L. Ibsen

16/4-1913
Landmand Lars Christian Christiansen

25/5-1927
Johannes Christiansen

4/7-1931
Svend Laurits Christiansen og Lars Christian Christiansen med hver ½-de-
len

23/3-1933
Svend Laurits Christiansen som ene-
ejer

26/3-1935
Tømrer Johannes Emanuel Petersen

Før man anlagde Branddamskvarteret i 1982/83, lå der på daværende Branddamsvej 8, svarende til Maskinvej 3-5 i 1999, en ladebygning tilbage fra Kirkegård eller degneboligen. Laden blev også kaldt for Milles hus efter den sidste beboer. Bygningen ejedes på et tidspunkt af ejeren af Gladsaxe mejeri: Nielsen, men blev brugt af familien Christiansen. Christiansen var arbejdsmand på mejeriet. Siden brugte en søn af mejeriejeren huset til beboelse. Det blev revet ned d. 1/4-1982.

På Kirkegårds jorder ligger bl.a. firmaet Alfa Lava/ Desalt AIS på Maskinvej. Bi/ledet er taget mod Branddamsvej i 1999. Foto: Lone Dam.

Kirkegård var en stor firelænget gård med flere tilbygninger og en masse jord. Gårdens hovedbygning var oprindelig på 102 m², men omkring 1850 blev den udvidet med 83 m², så den kom op på 185 m². Den var iøvrigt meget velholdt og blev forsikret for 8900 rigsdaler i 1856.

Gården lå på matrikel 23 inde i byen og blev så vidt vides ikke udflyttet efter udskiftningen, selvom en stor del af dens jord var samlet et stykke fra byen. Kirkegård var en efter datidens målestok meget stor gård, der ovenikøbet var blevet lagt sammen med den gamle degnebolig. Degneboligen var et mindre hus med gårdsplads og have, der lå ved siden af Kirkegård og derfor var det naturligt, at slå de to parceller sammen og lade dem begge matrikulere som Kirkegård.

Degne kunne man finde ansat ved kirkerne allerede i katolsk tid. Degnen ledede kirkesangen, var præstens medhjælper ved gudstjenesten og underviste de unge mennesker i kristendommen. Degnen var oftest en studerende ved latinskolen eller universitetet, for lønnen bestod langt op i tiden først og fremmest af naturalier. Først efter Chr. 5.s lov af 5/4-1683, Danske Lov kaldet, blev det bestemt, at degnen faktisk skulle bo i det sogn, hvor han underviste og hjalp til. Undervisningen blev også gradvist udvidet til at omfatte mere end kristendomskundskab.

I løbet af det 18. århundrede blev der bygget mange skoler rundt i landet. I Gladsaxe sogn kom der både Prinsesseskolen i Bagsværd, Buddinge ældste skole og Rytterskolen i Gladsaxe. Skoleholderne overtog derfor en stor del af degnens pligter og i begyndelsen af 1900-tallet blev degne-embedet afskaffet.

Gladsaxe havde efter loven fastboende degne fra 1684. Den sidste degn blev ansat i 1788 og han hed Nicolai Peter Lorentzen. Han blev gift med Ulrikke Helene Grundtvig, der var datter af sognepræsten ved Gladsaxe kirke, Christian Grundtvig. Efter Lorentzens død i 1806 solgte enken degneboligen til Anders Pedersen Rønne, der siden også købte Kirkegård af Hans Nielsen.

Udstykningen af Kirkegårds jorder begyndte tidligt. Allerede i 1900 blev matrikel 21 a udstykket. Matrikel 19a blev udstykket i 1920. Matrikel 23a, hvor gården lå, blev sidst udstykket. Det skete fra 1924 og frem. Den lille jordlod 1b blev allerede i 1875 lagt ind under Grønnegårds jorder.

Den ældst bevarede brandtaxation over Kirkegård er fra 1812. Den beskriver gården som firelænget med en grundmuret hovedbygning. Alle bygninger havde stråtag. I hovedbygningen var der 5 værelser, hvoraf et var udstyret efter datidens højeste mode, nemlig med stuklofter, malede vægge engelske vinduer, fyldningsdøre og bræddegulve. En del af den søndre længe var ligeledes indrettet til beboelse - endog med en havestue.

Da proprietær Anders Pedersen Rønne overtog gården, kan man se af brandtaxationsprotokollen fra 1856, at han forbedrede ejendommen og søgte at følge tidens modeluner med stuklofter og panelerede og betrukne vægge. Man kan ligeledes se, at bestanden af heste og køer blev øget betydeligt i takt med de gunstige økonomiske forhold for landbruget i 1830'erne og 1840'erne.

I 1899 overtog A.F. Ibsen Kirkegård. A.F. Ibsen var født i 1839

og havde en bror, der hed C.L. Ibsen, der var to år ældre, og som overtog gården efter sin brors død samme år. Ibsen-brødrene var meget rige. A.F. Ibsen ejede ved sin død "kun" ca. 2 mill., som broderen arvede. C.L. Ibsens formue var til gengæld på ca. 8,6 mill. ved hans død i 1917. Formuerne blev investeret i grunde med henblik på udstykning. C.L. Ibsen var især aktiv jordopkøber på Frederiksberg og i Hellerup og Gentofte. A.F. Ibsen, der drev faderens tømmerhandel videre indtil 1896 begyndte først systematisk at opkøbe jord efter at have afhændet tømmerhandlen. I Gladsaxe ejede han en panteobligation i Marie-lyst i Buddinge samt Stengård og Kirkegård.

C.L. Ibsen kom til at stå for den første udstykning af Kirkegårds jord, nemlig: Matrikel 21 a i år 1900. Resten gik udelt videre til næste ejer Lars Christian Christiansen i 1913. Ved C.L. Ibsens død overgik hele formuen til et legat, der bliver kaldt P.C. Ibsens sønners legat.

Adolf Frederik Ibsen blev født d 19/4-1833 og døde i 1899. Da A. F. Ibsen døde umiddelbart efter, at han havde købt Kirkegård, så arvede C.L. Ibsen den samt resten af sin brors formue på ialt ca. 2 millioner.

Carl Ludvig Ibsen blev født 25/8-1837 og døde d 10/5-1917. C. L. Ibsens formue var på 8,6 millioner kroner ved hans død. Formuen var blevet grundlagt af Ibsen-brødrenes far, der startede en tømmerhandel i 1843, men begge brødre var driftige forretningsfolk og øgede den betydeligt. Formuerne blev investeret i grunde med henblik på udstykning. C.L. Ibsen var især aktiv jordopkøber på Frederiksberg og i Hellerup og Gentofte. C.L. Ibsen døde, som sin bror, barnløs og formuen indgik derfor i et nyoprettet legat, kaldt P.C. Ibsens sønners legat. Billedet viser C.L. Ibsen som ung.

Realregister:

bd. 1, folio 4; bd. 1, folio 38; bd. 40, folio 293

Brandtax (19a m.fl):

prof. A, tax.nr. 50. 12; prof. E, folio 163; 542 (prat. 1800-1858; 3912.1 (prof. 1800-1858))